

Stiftelsen Viktor Rydbergs skolor

Org. Nr. 8120005650

info@vrskolor.se

Rektor:

lotta.nordgren@vrg.se

2022-06-03

Dnr 2020:5416

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
kvalitet i undervisningen i moderna språk –
undervisning för kommunikativ förmåga vid Vik-
tor Rydbergs Samskola i Djursholm med Stiftel-
sen Viktor Rydbergs skolor som huvudman

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på <ange skolans/verksamhetens namn>. Syftet är att granska kvaliteten i några delar av undervisningen i moderna språk (i språken franska, spanska och tyska) – undervisning för kommunikativ förmåga inom ramen för språkval i grundskolan. Granskningen omfattar 30 grundskolor spridda över landet. Ett fåtal av skolorna erbjuder moderna språk via fjärrundervisning.

Granskningen ska besvara två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?
2. I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

Detta beslut avser Viktor Rydbergs Samskola i Djursholm med Stiftelsen Viktor Rydberg Skolor som huvudman. Skolinspektionen har genomfört fyra lektionsobservationer i språken tyska, franska och spanska. Dessutom har intervjuer med elever, lärare och rektorn genomförts. Granskningen genomfördes 27 och 28 april 2022 av Lena Knutsson, Mirzet Tursunovic och Anna Wide. Intervjuerna och lektionsobservationerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolor som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under februari 2023.

Fakta om verksamheten

Viktor Rydbergs samskola är en fristående 7-9 skola belägen i Djursholm i Danderyds kommun. Det går ungefär 570 elever på skolan med åtta parallellklasser i varje årskurs. Skolan leds av en rektor och är en grundskola som huvudmannen Stiftelsen Viktor Rydberg driver. Stiftelsen driver fyra grundskolor och fyra gymnasieskolor i Stockholmsområdet. De språk som erbjuds på skolan är tyska, spanska och franska. Det finns totalt elva lärare i moderna språk varav nio är behöriga. Det förekommer att elever väljer att avbryta studier i moderna språk eller att byta till ett annat modernt språk. De elever som inte läser moderna språk läser en kombination av ämnen svenska och engelska.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen vilket beskrivs i bilaga 1 Bedömningsområden. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men att utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär också en skriftlig redovisning av åtgärder av huvudmannen. Om Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Viktor Rydbergs Samskola i följande utsträckning:

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i moderna språk vid Viktor Rydbergs Samskola i hög utsträckning ger eleverna möjlighet att utveckla sin kommunikativa förmåga.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom det granskade området fungerar väl.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet Skolinspektionen bedömer att Viktor Rydbergs Samskola i hög utsträckning skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk.

Utifrån framtagna kvalitetskriterier har Skolinspektionens utredning inte visat annat än att verksamheten inom de granskade områdena fungerar väl. Därmed avslutas granskningen.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område. I slutet på varje område finns en sammanfattande bedömning.

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

I detta område granskas om undervisningen i moderna språk ger eleverna möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Det handlar bland annat om att eleverna får möjlighet att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift samt lära sig att anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare.

Lärarna har en tydlig undervisningsidé kring hur de ska arbeta med den kommunikativa förmågan på målspråket

Granskningen visar att lärarna erbjuder en undervisning som tydligt har kommunikativ förmåga och interkulturell förståelse som mål. Den visar också att lärarna kontinuerligt reflekterar över, och utvecklar, sin undervisning tillsammans med kollegor utifrån forskning och beprövad erfarenhet. Elevernas inflytande och påverkan på undervisningen utifrån intressen och förutsättningar är dock begränsad.

Undervisningsidén kring kommunikativ förmåga är genomtänkt

Vid intervjuerna beskriver eleverna sin undervisning som varierad och att den främst utgår från läromedlet. De säger också att det är vanligt med inslag av andra material och parövningar för att de ska öva att prata på målspråket. Under lektionerna pratar läraren ibland om vad eleverna ska arbeta med i framtiden och vikten av att kunna ett annat språk, berättar eleverna. De tycker att innehållet i språkundervisningen är viktigt och meningsfullt. Eleverna beskriver att de arbetar mycket med grammatik och olika talövningar i par. De arbetar också mycket med läxor, säger eleverna, utifrån läromedlets olika kapitel och de har läxförhör en gång i veckan. Den bilden av undervisningen i moderna språk eleverna beskriver bekräftas också under Skolinspektionens observationer. Under alla lektioner som observerades förekom talövningar i par eller i grupp och genomgångar eller övningar i grammatik.

Vid lektionsobservationer och i intervjuer med lärare framgår att undervisningen planeras med utgångspunkt i ämnets syfte och centralt innehåll. Lärarna beskriver att den ämnesansvariga läraren tar fram en grovplanering som alla lärare utgår från. De får på så vis en gemensam struktur över hur läromedlet används över de olika årskurserna, berättar lärarna. Eftersom de är flera lärare i varje språk kan de sedan samplanera med någon kollega som undervisar i samma språk. Läromedlet

hjälper lärarna med en struktur som de utgår från, säger de och sedan kompletterar de med annat material från exempelvis internet. Lärarna har fasta positioner i scheman där de planerar språkvis, varje vecka. När det är andra arbetslags-konferenser så planerar de tillsammans med kollegor som undervisar i andra ämnen. Lärarna i moderna språk arbetar också med att sambedöma så att det blir mer likvärdigt, berättar de. För elever som har svårt att nå godkänt diskuterar lärarna tillsammans hur de ska utforma bra uppgifter för de eleverna.

För att eleverna ska få möjlighet att utveckla den kommunikativa förmågan försöker lärarna få in det momentet på varje lektion. I läromedlet finns det en bra struktur kring dialoger, menar lärarna. De dialogerna modifierar lärarna utifrån hur mycket ord och fraser eleverna kan. Lärarna säger att eleverna behöver ett rejält ordförråd för att kunna föra diskussioner och samtala på målspråket. Lärarna beskriver olika sätt såsom "speeddating" och olika par- och gruppövningar som de arbetar med i klassrummet. Det är olika övningar som gör att eleverna får träna på att samtala och på så sätt bli allt mer komfortabla med att prata och vågar uttrycka sig, berättar lärarna. På alla lektioner som Skolinspektionen observerade förekom kommunikativa övningar där eleverna i par eller i grupp fick möjlighet att öva på att interagera med varandra. Eleverna fick ställa frågor till varandra, beskriva bilder för varandra, konstruera frågor och svara på frågor och tillsammans diskutera innehållet i texter eller i en hörövning.

När det gäller planering av undervisningen och kopplingen till forskning och beprövad erfarenhet beskriver lärarna att de har deltagit i Skolverkets fortbildningsinsats för moderna språk, "Språksprånget". Det bekräftade lärarna i deras arbete och handlade om att få eleverna interaktiva och att få in mer muntliga uppgifter på ett naturligt och autentiskt sätt, berättar lärarna. Lärarna beskriver att de också deltagit i annan fortbildning i moderna språk.

Inslag av interkulturell kompetens förekommer i undervisningen

Eleverna beskriver att läromedlet tar upp olika kulturer i målspråksländerna och typiska traditioner och hur högtider firas. I undervisningen tas det upp skillnader mellan språket i Europa och i andra målspråksländer och de olika kulturerna, berättar eleverna. Eleverna som läser tyska berättar att de jämför mycket mellan Sverige och Tyskland men också mellan de olika länderna där målspråket talas. Eleverna som läser franska beskriver olika inslag i läroboken som handlar om den franska kulturen. Eleverna beskriver några inslag i boken som handlar om att resa, om olika begrepp som de då behöver känna till. De beskriver att det handlar mycket om resor som de skulle kunna göra på loven.

Lärarna beskriver att de använder sig av läromedlet i arbetet med interkulturell kompetens eftersom det finns mycket inslag kring olika kulturer i de olika kapitlen. De använder sig också av olika serier eller filmer från UR, berättar lärarna. De jämför även skolsystemet i Sverige och de olika målspråksländerna. Lärarna beskriver också utbyten som de har haft med en skola i Tyskland där några elever har fått

möjlighet att åka till Tyskland och elever från Tyskland har varit här. Även andra utbyten i andra språk har förekommit. Flera elever åker med sina familjer till målspråksländerna vilket gör att de är mycket motiverade att lära sig språket, berättar lärarna.

Rektorn berättar att lärarna arbetar med elevernas interkulturella kompetens framför allt utifrån läromedlet men att lärarna också använder andra källor såsom tidningsartiklar, serier och filmer.

Vid observationerna förekommer inslag av musik och jämförelser av målspråket i olika regioner där språket talas.

Reflektion över arbetet och utveckling av undervisningen

Eleverna beskriver att det ibland går att påverka delar av en lektion som elev men att det mestadels är läraren som bestämmer vad de ska arbeta med. Eleverna upplever att läraren har en plan för undervisningen och att planeringen till stora delar är fast men att det ändå går att påverka vissa saker. Ibland kan de vara påverka vad mer de vill arbeta med utöver lärarens planering. Eleverna berättar att de har en bra kommunikation med läraren om vad som ska tas upp på proven.

Lärarna beskriver att de är flera som undervisar i varje språk och att de samplanerar inom språken. De har fasta tider i schemat då de träffas språkvis varje vecka. Det är mycket praktiska frågor som diskuteras på de mötena, berättar lärarna. De beskriver att alla språklärare sitter i samma arbetsrum på skolan vilket ger möjlighet att bolla idéer med kollegorna.

Lärarna har genomfört en modul i Skolverkets "Språksprånget". Där beskriver lärarna att de fått inspiration till att exempelvis arbeta med att få in mer muntliga uppgifter på ett naturligt och autentiskt sätt i undervisningen. De ger exempel på andra fortbildningar som påverkat undervisningen, exempelvis där forskning påvisat att eleverna lär sig mycket genom att arbeta med användbara fraser och formuleringar. Vid en av Skolinspektionens observationer arbetade eleverna med att sätta samman en berättelse av användbara, "snygga" fraser. Läraren beskrev syftet med övningen för eleverna med att repetera och uppmärksamma användbara fraser och uttryck som de tidigare stött på och kan bygga vidare på.

När det gäller elevernas inflytande på undervisningen berättar lärarna att de lyssnar mer och är mer lyhörda på önskemål från de äldre eleverna. Någon lärare beskriver att eleverna får vara med mer och påverka när de arbetar med realia-uppgifter, då får eleverna välja vad de vill arbeta med. En annan lärare berättar att hen inte låter eleverna välja så mycket ens när det handlar om realia.

Rektorn beskriver att det generellt är så att eleverna i skolans utvärderingar och djupintervjuer svarar att de inte kan påverka samtidigt som eleverna svarar att det mesta är bra och att de inte vill påverka. Rektorn berättar också att eleverna kan vara med och påverka vissa saker såsom hur man ska jobba med visst arbete, former för arbete och för examination. När de ska arbeta med realia då skulle de

kunna påverka mer, beskriver rektorn. Rektorn beskriver att lärarna utvärderar undervisningen tillsammans med eleverna men att alla ämnen inte utvärderas varje år. Ett av de moderna språken är dock alltid med i utvärderingarna. De utvärderingarna tittar skolledningen på tillsammans med lärarna vid medarbetarsamtalen. Något som uppmärksammats i utvärderingarna är att de elever som läser spanska, är de eleverna som generellt har svårast med språket, berättar rektorn. Lärarna har diskuterat tillsammans med rektorn vad det beror på och om det är en generell nationell bild eller om det beror på undervisningen på skolan. I år testar skolan att i sjuan att ha en grupp med elever som har det lite svårare med spanska, berättar rektorn. I den gruppen arbetar man mer med baskunskaper och grunder för att i åttan förhoppningsvis återgå till mer ordinarie grupper, beskriver rektorn.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att tillsammans med lärarna i moderna språk utveckla arbetet med hur och vad eleverna kan bidra med för att utveckla undervisningen i moderna språk. Utifrån vad eleverna är intresserade av eller vill lära sig mer om kan undervisningen utvecklas och på så sätt också påverka elevernas intresse och språkutveckling.

Arbetsformerna utvecklar användande av målspråket

Granskningen visar att lärarna i stor utsträckning väljer arbetsformer som gynnar målspråksanvändning och att undervisningsinnehållet handlar om saker som känns relevanta för eleverna och att innehållet främst utgår från läromedlet. Därutöver visar granskningen att lärarna uppmärksammar sina elevers olika behov av stöd eller utmaningar och anpassar undervisningens upplägg efter det.

Eleverna får använda målspråket på ett vardagligt och verklighetsnära sätt

Eleverna beskriver att de lär sig grunderna i språken som de sedan kan bygga vidare på. Lektionerna är inte baserade på att man skulle klara sig i målspråkslandet, tänker eleverna. Det hade varit bättre med att lära sig mer talspråk, säger några elever. De beskriver att det är mycket skrivandet på lektionerna. Det finns mycket talspråk som inte är grammatiskt korrekt men ett sätt att kunna kommunicera och det bör vi kunna mer om, säger en elev. Eleverna beskriver att de oftast arbetar med boken och går igenom olika kapitel. Ibland tar läraren upp annat som hen känner att de behöver arbeta med, säger eleverna.

Eleverna beskriver att de ofta har genomgångar på lektionerna och att de då får frågor på målspråket. Lärarna pratar mycket på målspråket vilket eleverna tycker om. Det kan vara svårt ibland när de inte förstår men läraren förklarar på svenska om hen tror att de inte har förstått, berättar eleverna. Eleverna pratar målspråket mycket med sin bännkompis, berättar de. Det är mycket upp till en själv hur mycket man pratar målspråket och beror på vilken person man är. Vissa elever pratar mer än andra, de som kan målspråket bra pratar mest, berättar eleverna. Flera elever kan inte så mycket, säger eleverna och då blir det svårt att prata språket eftersom man är på så olika nivåer. Ibland är eleverna placerade så det blir det en person på högre nivå som sitter jämte en annan på lägre nivå.

Lärarna beskriver att de vill få in variation och på så sätt skapa motivation vid varje lektion. Talövningar och grammatik vill de variera under en och samma lektion så långt det går. En lärare känner ibland att hen fastnar i grammatik men har som mål att även hinna med andra saker under lektionen. Det fungerar att arbeta med grammatik genom att använda elevernas egna texter, säger en lärare. Det känns bättre så än att prata abstrakt om grammatik, förklarar läraren.

Lärarna beskriver att eleverna pratar målspråket mindre än vad de skulle önska. När eleverna arbetar tillsammans och när de förbereder sig för redovisningar tillsammans pratar de mycket svenska med varandra. Själva tänker lärarna på att prata målspråket i så hög utsträckning det går, berättar de. Det finns en risk att de svara på svenska om eleverna ställer frågor på svenska, men lärarna försöker hålla fast i målspråksanvändandet, beskriver de. När det gäller nya moment i grammatik brukar de använda svenska för att förklara. Elevernas kunskaper påverkar också lärarnas målspråksanvändning, i de senare årskurserna pratar de målspråket mer än i årskurs sex.

Vid observationerna förekommer mycket talövningar där eleverna oftast pratar i par eller i mindre grupper. Ett exempel är att eleverna står i par och ställer frågor till varandra och byter roller och samtalspartner efter en stund. Läraren går runt, ställer lite frågor, berömmar elevernas engagemang, uttal och ordval. Ett annat exempel är en övning där eleverna parvis får en bild och ska fråga varandra om vad de tror bilden handlar om och vad som händer på bilden. Under de lektioner som observerades använde lärarna målspråket i stor utsträckning i samtal och samtalsövningar. När lektionsinnehållet behandlade grammatik och regler förklarades använde lärarna mer svenska men när eleverna övar och tillämpar regler pratar både elever och lärarna på målspråket.

Elevernas varierande behov och förutsättningar uppmärksammas

Eleverna uppger i intervjuer att de kan få svårare uppgifter om man behöver utmaningar. Eleverna beskriver att lärarna fångar upp vad eleverna kan genom läxförhör och prov eller när de går runt och lyssnar på eleverna i klassrummet. På så sätt förstår lärarna om eleverna har svårt med något och så försöker lärarna hjälpa dem med det, berättar eleverna. Undervisningen utvärderas av eleverna någon gång, säger eleverna, då de svarar på frågor om hur undervisningen fungerar.

Lärarna berättar att de tar hänsyn till elevernas behov genom att ha olika planeringar beroende på elevernas förkunskaper. Genom att lärarna har mycket läxförhör kan de uppfatta hur eleverna klarar undervisningen, beskriver lärarna. I moderna språk är det inga stora skillnader i elevernas språkkunskaper, säger lärarna. När det gäller engelska, varierar språkkunskaperna mycket mer mellan olika elever.

I utvärderingarna har spanska stuckit ut med sämre måluppfyllelse och rektorn har tillsammans med lärarna diskuterat hur de kan arbeta med den gruppen elever

som läser spanska. Rektorn berättar att hen tänker att eleverna ska ha möjlighet att nå ett godkänt betyg utan att ha hemläxor, det ska räcka med arbetet i skolan.

Lärarna hjälper eleverna att hitta strategier då språket inte räcker till

Granskningen visar att lärarna ger eleverna metoder och strategier att använda när målspråket inte räcker till.

Eleverna beskriver att de uppmanas att hjälpa varandra om de fastnar och inte kommer vidare. Lärarna uppmanar eleverna att försöka hitta synonymer eller hitta andra ord som kan beskriva det eleverna vill säga, berättar eleverna. De beskriver att de kanske kan ordet på engelska eller svenska och det liknar ordet på målspråket. Eleverna berättar att de även använder kroppsspråk för att försöka förklara. Ibland kan läraren uppmana eleverna att använda digitala översättningsverktyg för att hitta ord. Eleverna beskriver också att det finns stödord i talspråket som de kan använda för att få ett litet uppehåll, såsom "liksom". Under lektionerna får eleverna övningar där de ska prata med bänkkompisen och då går läraren runt och lyssnar och hjälper till när det behövs. Läraren kan då bli en del av konversationen och hjälper på så vis eleverna med att komma vidare i samtalet, beskriver eleverna.

Lärarna beskriver att de påminner eleverna att tänka efter vilka ord de kan på målspråket för att komma runt just det ord de inte kan. Det är viktigt att eleverna inte alltid tänker på svenska utan använda det de kan i målspråket, säger lärarna.

Under observationerna är det vanligt att eleverna får prata parvis på målspråket och att läraren cirkulerar och ställer frågor och uppmuntrar eleverna till att fortsätta prata. Lärarna uppmuntrar också eleverna till att de ska hjälpa varandra och att det inte gör något om det blir en paus eller inte helt korrekt. När läraren pratar målspråket och alla elever inte riktigt förstår förekommer det att andra elever ger förslag på vad läraren menar och att gruppen hjälps åt.

Lärarna arbetar för att förebygga talängslan och uppmuntrar användningen av målspråket

Granskningen visar att lärarna har metoder och strategier för att skapa ett tryggt klassrumsklimat och att eleverna vågar prata fritt under lektionerna.

Eleverna beskriver att de känner sig trygga i klassrummet och att ingen skrattar om de säger fel. Alla vågar räcka upp handen och ingen är helt tyst under lektionerna. Vissa elever är tystare men alla får chans att prata, det är läraren som fördelar ordet, säger eleverna. Ibland behöver eleverna inte räcka upp handen utan läraren skickar ut frågan så alla får möjlighet att svara. Det finns vissa tysta elever som inte gillar att prata, berättar eleverna. Det är främst de elever som inte har så hög nivå på målspråket som inte pratar lika mycket som andra elever på lektionerna, säger eleverna. När eleverna pratar målspråket händer det att lärarna påpekar att de säger fel men att läraren inte avbryter ofta utan påpekar att det viktigaste är att prata, inte att allt blir rätt, berättar eleverna.

Eleverna beskriver också att det är läraren som bestämmer var de ska sitta. Ibland kan eleverna få välja med vem de vill samarbeta men för det mesta placerar läraren eleverna. Eleverna sitter ofta i mindre grupper om två eller tre när de arbetar med vissa uppgifter. Grupperna kan variera beroende på vad de arbetar med. I språkgrupperna blandas elever från olika klasser och ibland är det bra att prata med andra som inte går i samma klass, säger eleverna.

Lärarna beskriver att eleverna ofta arbetar i par men att det är läraren som väljer vilka som ska samarbeta. Eleverna får inte heller bestämma hur de ska sitta i klassrummet. Ibland kan det vara bra att placera eleverna slumpmässigt, berättar lärarna. Vid andra tillfällen, beroende på uppgiften, kan det vara bra att placera en stark och två svagare elever tillsammans, beskriver lärarna.

Vid lektionsobservationerna får alla elever möjlighet att komma till tals. Ibland räcker eleverna upp handen, ibland fördelar läraren ordet eller tar "rundor" där alla elever får säga något. Vid en lektion drar läraren lappar med elevernas namn på och avgör på så sätt vem som ska samarbeta med vem i par. Genom att talövningarna som observeras sker i par eller mindre grupper ges alla elever möjlighet att prata och komma till tals.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens granskning visar att lärarna erbjuder en undervisning som utgår från ämnets syfte och att den tydligt har kommunikativ förmåga som mål. Lärarna arbetar med att ge eleverna en interkulturell förståelse av samhälle, kultur och villkor i målspråksländerna. Granskningen visar också att lärarna kontinuerligt reflekterar över, och utvecklar sin undervisning tillsammans med kollegor, men att eleverna inte ges möjlighet i någon större utsträckning att bidra med synpunkter och idéer. Granskningen visar vidare att lärarna i stor utsträckning väljer arbetsformer som gynnar målspråksanvändning och att undervisningsinnehållet handlar om saker som känns relevanta för eleverna. Lärarna uppmärksammar sina elevers olika behov av stöd eller utmaningar och anpassar undervisningens upplägg efter det. Vidare visar granskningen att lärarna ger eleverna metoder och strategier att använda när målspråket inte räcker till. Lärarna har också flera metoder och strategier för att skapa ett tryggt klassrumsklimat och eleverna vågar prata fritt under lektionerna. Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

I detta område granskas skolans arbete för att skapa förutsättningar för hög kvalitet i undervisningen i moderna språk. Detta för att studierna i moderna språk ska förbli attraktiva och ge eleverna förutsättningar att fullfölja sina studier.

Moderna språk har likvärdig status som andra ämnen

Granskningen visar att ämnet moderna språk på Viktor Rydbergs Samskola har likvärdig status och samma förutsättningar som andra ämnen. Det tydliggörs framförallt genom hur rektorn framhåller lärarnas skicklighet och undervisningens kvalitet. Därtill framgår att ämnet har hög status likväl hos elever som hos lärare och skolledningen. Fortbildningen för moderna språk-lärarna följer en tydlig plan där också ämnesspecifik fortbildning ingår. Granskningen visar även att skolans personal arbetar för att lyfta fram värdet av att studera ett modernt språk. Vidare visar granskningen att elever i viss utsträckning kan få stöd i ämnet moderna språk.

Rektorn beskriver att moderna språk behandlas likadant som alla andra ämnen vad gäller förutsättningar och schemaläggning. På skolan arbetar lärarna mycket i ämneslag och har jobbat med sambedomning och likvärdighet i lärandet. Lärarna har ämnesmöten varje vecka och arbetar då med gemensam planering. Alla språken ligger parallellt i schemat. På skolan finns elva lärare som undervisar i moderna språk och det finns minst två undervisande lärare i respektive språk. Rektorn beskriver att lärarna och rektorn tillsammans diskuterat om de ska ha två eller tre undervisningspass i veckan i moderna språk och att lärarna önskade två längre pass av pedagogiska skäl. De moderna språken är nu schemalagda med två längre pass i veckan. På skolan har de maximalt 24 elever i grupperna och det försöker skolan hålla även i moderna språk, säger rektorn.

Eleverna uttrycker i intervjuer att moderna språk är ett viktigt ämne. De ger exempel på att de kommer att använda sina kunskaper i språk eftersom de planerar att studera utomlands, resa eller använda språkkunskaperna i sitt framtida yrke. För de allra flesta eleverna på skolan är det självklart att läsa moderna språk, berättar eleverna. De beskriver också att de tror att det är lättare att lära sig ett nytt språk när de är yngre. Om de lär sig ett tredje språk nu kommer det också att vara lättare att lära sig ytterligare ett språk senare i livet, säger eleverna.

När det gäller schemaläggningen upplever eleverna att de moderna språken behandlas som alla andra ämnen. Eleverna säger att det ibland är bra med långa lektioner men att 70 minuter utan paus ofta känns långt.

Arbetet för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk fungerar bra

Granskningen visar att nästan alla lärarna i moderna språk är behöriga och att de erbjuds fortbildning på samma villkor som andra lärare. Fortbildningen är genomtänkt och strukturerad och möter såväl individuella behov som allmändidaktiska och ämnesspecifika behov. Vikarier och obehöriga lärare får stöd av en mentor.

Lärarna beskriver att de har ett personligt kompetensutvecklingskonto för att använda för olika kompetensutvecklings-insatser. Den treårscykel skolan använder sig av för lärarnas fortbildning gör att lärarna kan söka fortbildningspengar som ger dem möjlighet till att åka till länder där målspråket talas, beskriver lärarna. En lärare berättar att de ska till Wien i augusti, där ska de träffa lärare från hela världen som undervisar i tyska, vilket de åker på vart tredje år.

Rektorn beskriver att skolan har en treårscykel i fortbildning för all pedagogisk personal. Som lärare har man medel för individuell utveckling det första året. Det andra året är det fokus på ämneslagsfortbildning. Som lärare kan man spara medel från första året för att kunna satsa mer under det andra året för att kunna gå på konferenser eller göra utlandsresor, studieresor och liknande tillsammans med sitt ämneslag. Det tredje året har man fortbildning för all personal inom något fokusområde, värdegrund eller liknande allmändidaktiska områden, vilket gäller all personal, från lokalvårdare till elevhälsa och lärare.

Rektorn beskriver att hen och eller de biträdande rektorerna gör minst ett lektionsbesök hos varje lärare per läsår. Då kan lärarna ange särskilda önskemål i fall de vill att något speciellt ska uppmärksammas, berättar rektorn. Rektorn och de biträdande rektorerna är även med på ämnesmöten emellanåt. Det är förstelärare som leder arbetet i arbetslagen.

Lärarna berättar att det är väldigt lätt att prata med rektorn och få stöd i sin yrkesroll. De har fasta positioner i schemat då de träffas språkvis varje vecka. Eftersom alla språklärare sitter i samma arbetsrum upplever lärarna att det är lätt att hitta kollegor att bolla idéer med och diskutera undervisning och elever med. Ett exempel är att lärarna ofta diskuterar elever som har svårt att nå godkänt och att de då tillsammans kan diskutera hur de ska utforma uppgifterna för de eleverna. Lärarna berättar också att de har samarbete med kollegor som undervisar på gymnasieskolan. De har tillsammans arbetat med Skolverkets kollegiala fortbildning för lärare i moderna språk, "Språksprånget". Lärarna beskriver att det arbetet var intressant och bekräftade deras arbete. De arbetade under utbildningen med att få eleverna interaktiva och att få in mer muntliga uppgifter på ett naturligt och autentiskt sätt. Lärarna beskriver även att aktuell forskning har uppmärksammat dem på att en välstrukturerad undervisning kan gynna pojkar och att ett framgångsrikt sätt att utveckla elevernas språkkunskaper är att arbeta med fraser i språkundervisningen.

Bland språklärarna finns det en obehörig lärare och en vikarie. De två får stöd av sina kollegor i ämnesgruppen och har en mentor som stöttar i betygsättning och

planering. Som mentor har man avsatt tid för det, berättar rektorn. Det är svårt att få behöriga lärare i spanska eftersom att det inte är heltidstjänster som skolan kan erbjuda, förtydligar rektorn. En av de obehöriga lärarna är snart klar med sin utbildning och blir då behörig.

Skolan har fungerande arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer sina studier i moderna språk

Granskningen visar att det vid skolan finns en tydlig omvalsprocess för elever som väljer att hoppa av moderna språk. Det är främst elever med NPF-diagnos (neuropsykiatrisk funktionsnedsättning) eller elever som inte bott i Sverige så länge som väljer bort moderna språk. Därutöver visar granskningen att lärare och skolledningen vidtar åtgärder för att behålla elever i moderna språk. Skolan ger elever stöd i språkstudierna, men en del av stödet erbjuds efter skoltid.

Lärarna berättar att de i senast i mitten av terminen kan anmäla till elevhälsan om de misstänker att någon elev inte kommer att nå målen, vilket man gör man i alla andra ämnen. Eleverna kan få stöd främst genom att delta i skolans "workshops" efter skoltid med utbildade lärare eller vid läxhjälp varje eftermiddag med elevresurser. Många elever på skolan är väldigt betygsfokuserade berättar en lärare och hen tycker att det tar mycket av elevernas glädje. Läraren önskar att det var mindre betygshets bland eleverna eftersom språk växer fram succesivt och att det finns mycket glädje att kunna språk för språkets egen skull.

Eleverna beskriver att de tycker att det är bättre att försöka fullfölja språkstudierna än att hoppa av. De känner till elever som inte läser moderna språk och tror att de eleverna prioriterar annat än språk som extra svenska eller engelska. Några elever tror att de som inte kan få ett bra betyg ibland inte tycker att det är värt att fortsätta med språket utan vill lägga mer tid på andra ämnen. Om eleverna behöver stöd erbjuder lärarna workshop efter skolan som de har möjlighet att komma till och får mer hjälp. Eleverna beskriver att de elever som går på workshops är oftast de elever som har svårt att koncentrera sig i stor grupp. En elev som Skolinspektionen intervjuat och som gjort omval säger att hen gjorde det för att få bättre betyg generellt. Det svåraste med språkstudierna var att koncentrera sig på läxor hemma för att det skulle gå bra i språket, beskriver eleven.

Rektorn berättar att extra anpassningar erbjuds som i alla andra ämnen, såsom exempelvis förlängd tid för uppgifter och prov och muntliga examinationer istället för skriftliga. En extra vuxen kan erbjudas som elevresurs och stöd i klassrummet. Om en elev har svårigheter i flera ämnen tas det fram ett åtgärdsprogram. Lärarna konsulterar specialpedagogerna i de fall de behöver och arbetar tillsammans med specialpedagogen fram åtgärdsprogram.

Rektorn beskriver att det inte är många som avbryter sina studier i moderna språk på skolan. Enligt den inskickade dokumentationen så läser ungefär 20 elever av totalt 571 elever på skolenheten något annat än franska, tyska eller spanska. Om en

elev läser ett språk men vill avbryta språkstudierna ska eleven prata med språkläraren eller mentorn. Då tar skolan kontakt med vårdnadshavare och pratar med den undervisande läraren om elevens förutsättningar, berättar rektorn. Om vårdnadshavare, elev och lärare är överens då läser eleven mer svenska och engelska efter att vårdnadshavare har skrivit på en blankett. Vårdnadshavare och eleven informeras och är införstådda med att eleven förlorar meritpoäng i fall man avbryter studier i moderna språk, säger rektorn. De elever Skolinspektionen intervjuade som gjort omval var väl medvetna om att de förlorade poäng till gymnasieansökan.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens granskning visar att ämnet moderna språk på Viktor Rydbergs samskola har likvärdig status och samma förutsättningar som andra ämnen och att skolans personal arbetar för att lyfta fram värdet av att studera ett modernt språk. Vidare visar granskningen att elever kan få extra anpassningar och stöd även i ämnet moderna språk, även om en del stöd erbjuds efter skoltid. Granskningen visar också att lärarna i moderna språk erbjuds fortbildning på samma villkor som andra lärare. Slutligen visar granskningen att skolan uppmanar elever att fortsätta med sina språkstudier och att de har en inarbetad rutin för de elever som ändå önskar välja bort moderna språk. Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom bedömningsområdet.

På Skolinspektionens vägnar

2022-06-03

X Anna Wide

Beslutsfattare

Signerat av: Anna Wide

2022-06-03

X Lena Knutsson

Föredragande

Signerat av: Lena Knutsson

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Mirzet Tursunovic deltagit.

Bilaga 1: Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive frågeställning granskas följande:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?

1. Undervisningsidé kring kommunikativ förmåga på målspråket
2. Arbetsformer och stöd för användande av målspråket
3. Vägledning och arbetssätt för att pröva strategier då språket inte räcker till
4. Klassrumsklimat för att förebygga talängslan och uppmuntra användning av språket

Frågeställning 2: I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger elever reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

1. Likvärdig status kring undervisningen i moderna språk
2. Arbete för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk
3. Förutsättningar för fjärrundervisning i moderna språk (endast för skolor med fjärrundervisning)
4. Arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
(<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolans-arbete-for-kvalitet-i-undervisningen-i-moderna-sprak--undervisning-for-kommunikativ-for-maga/>)

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt **skollagen**¹ ska elever i grundskolan erbjudas undervisning i moderna språk. I **skolförordningen**² anges under vilka förutsättningar som undervisning ska erbjudas och anordnas i språken franska, spanska och tyska. Under vissa förutsättningar får fjärrundervisning anordnas i ämnet moderna språk i grundskolan (10 kap 4 och 8 §§ och 21 kap 2-5 §§ skollagen, 5 a kap. 2-4 §§ och 9 kap. 5-7 skolförordningen).

Frågeställning 1

Enligt **skollagen** ska det i utbildningen i grundskolan tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I skollagen föreskrivs att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vidare anges i skollagen att elever i grundskolan ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av skollagens framgår också att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av **skolförordningen** framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av **läroplanen** framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning. Vidare anges i läroplanen att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Därtill framgår av läroplanen att läraren tillsammans med eleverna ska planera och utvärdera undervisningen. Av läroplanen framgår också att rektorn har ansvaret för skolans resultat och, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet (1 kap. 4-5 §§, 3 kap 2 § och 5 kap 3 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen, Lgr11; 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).

Av **kursplanen**³ för ämnet moderna språk framgår att undervisningen i moderna språk syftar till att bland annat ge eleverna möjlighet att utveckla en allsidig

¹ Skollag (SFS 2010:800)

² Skolförordning (SFS 2011:185)

³ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Kursplaner, 5.6 Moderna språk.

kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talat och skrivet språk, att kunna formulera sig och samspela med andra i tal och skrift och att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till⁴ (Lgr11; Kursplaner, 5.6 Moderna språk).

Frågeställning 2

I **skollagen** föreskrivs att det pedagogiska arbetet vid skolenheten ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas och ansvarar för att kvalitetsarbete vid skolenheten genomförs. I **läroplanen** anges att rektor ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Vidare har rektorn, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (2 kap. 9 § och 4 kap. 4 § skollagen, Lgr 11; Varje skolas utveckling, 2.8 Rektors ansvar).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av **läroplanen** framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (3 kap 5 och 7-10 §§ skollagen, Lgr; 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektors ansvar).

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ändras den 2 juli 2021 genom förordning SKOLFS 2021:5 som tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2022 (Lgr22).